

İÇİMİZDEN MİRİ

POSTA İŞLETMESİ GENEL MÜDÜRÜ MESLEKTAŞIMIZ VELİ BETTEMİR'LE TÜRKSAT KONUŞUNDA GÖRÜŞTÜK

SÖYLEŞİ
TÜRK TELEKOMÜNİKASYON AŞ.
KURULMADAN ÖNCE YAPILMIŞTIR

Söyleşi: M.Serhat ÖZYAR
Haluk ZONTUL

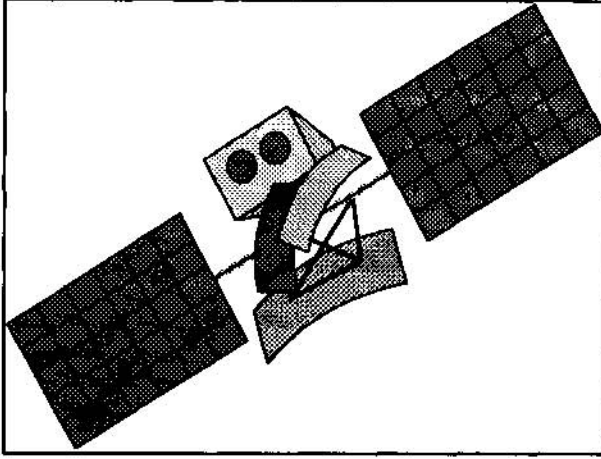
S.Özyar: TÜRKSAT uydularının özellikleri ve verebilecekleri hizmetler üzerine genel bilgi verebilir misiniz? Verilmesi düşünülen hizmetlerin alt yapı çalışmaları için neler yapılıyor?

V.Bettemir: Önce bir uydu gereksinimi nasıl başladı onu anlatmak gerekir. Uydu konusundaki çalışmalar eskiye dayanır. Ama ciddi olarak 1988-89 yıllarında Türkiye'nin uyduya ihtiyacı var mıdır, yok mudur sorusu üzerine ciddi çalışmalar başladı. Uyduya sahip olmanın feasible olup olmadığı önemli tartışma konusu. O yıllarda henüz özel TV'lerden hiç biri faaliyette değildi. Yalnızca TRT'nin programları vardı ve bunların program nakli söz konusu idi. Bizim telefon haberleşmesi için ihtiyaçlarımızı/, vardı. Bunun dışında askeri ihtiyaçlarla ilgili birtakım istekler bize geliyordu. 1989-89 yıllarında talepleri topladığımız zaman aşağı yukarı X-0 transponderlik bir uydu ihtiyacı vardı. Bizim yaptığımız feasibility hesaplarında bir uydu 9 transponder ihtiyacı için kiralama yerine mutlak uydu sahibi olmamız gerektiği ortaya çıktı. Bu hesap sonucunda 1989 yılı sonunda ihaleye çıkıldı. İhaleyi basından dolayı biliyorsunuz. 1990 Yılı Kasım ayı sonunda ihale sonuçlandı ve mukavelesi yapıldı. Katılan 3 firma vardı. Bunlar ihaleyi almış olan Fransız Aerospatiale ile İngiliz. British Acrospasc ve Amerikan Houges firmalarıdır. Tekliflerin incelenmesi sonucunda en uygun teklifin Fransız Aerospatiale firmasının teklifi olduğu komisyonca saptandı ve firmayla mukavele yapıldı. Mukavelesi yapılan bu TÜRKSAT uydusu 2 uydudan teşekkül bir proje. Uydu işletmeciliğinde önemli bir konu da backup yani yedek olması. Herhangi şekilde uyduda bir problem çıkarsa onun yerine hemen öbür uyduyu faaliyete geçirebilmek gerekiyor. O yıllarda Türkiye'de özel TV yoktu. O yüzden 16 transponder

kapasitesindeki uydu. işletme için yeterli olacak, ikinci uydu ise bunun yedeği olacaktı. Ama sonraki yıllarda özel TV'lerin hızla yayılması ve bugün tam sayılarını şu an benim hatırlayamadığım, 10'u aşkın özel TV firması ortaya çıkması durumu değiştirdi. Bu arada TRT'nin 1-2-3-4 ve INT'ini de dahil edersek 5 kanalı var ve, kanal sayısı toplamda 15'e çıkıyor. Bu arada hiç kimsenin hesap etmediği bir gelişme daha oldu: Sovyetler Birliği parçalandı. Bunun sonucu olarak Orta Asya'da hepimizin bildiği Türk Cumhuriyetleri dediğimiz bağımsız cumhuriyetler kuruldu. Bu ülkelerle Türkiye arasında ve onların dünya ile haberleşme ihtiyacı da gene bizim üzerimize bir ödev olarak verildi. Onlarında bu haberleşme ve TV nakil ihtiyaçları dikkate alınırsa bize bir uydunun kapasitesi yetmez duruma geldi. Bidiğimiz gibi Uydu 16 transponderli; bunun 10'u 36 Mhz bandından kalan 6 transpönder ise 72 Mhz bandında. Bir TV yayın nakil bandınının 36 Mhz olduğunu düşürsek ve uyduyu tümüyle TV yayıncılığı için kullanırsak TÜRKSAT 22 TV programı nakledilecek kapasitede oluyor. Ama tamamen TV'ye ayırmak mümkün değil. Başta da söylediğim gibi yurt içi haberleşme, askeri amaçlar ve diğer data hizmetleri için de uydudan yararlanılacak. Şimdi TÜRKSAT'ın tasarımı şu anda biraz farklı. Başlangıçta Türkiye ve Orta Avrupa olmak üzere iki demet (demet) vardı. Daha sonra Sovyetlerdeki Türk Cumhuriyetleri arasındaki gerek TV nakil gerekse haberleşme ihtiyaçları dikkate alınarak TÜRKSAT projesinde bir değişiklik yaptık ve bir demet de Orta Asya'ya doğru tasarımı yaptık. TÜRKSAT Orta Asya, Türkiye ve Orta Avrupa demetleri olmak üzere 3 demet olarak projelendirildi. Böylece 10 transpönder Türkiye'ye, 3 transpönder Orta Asya'ya, 3 transpönder de Orta Avrupa'ya yönlendirilmiş oldu. Tabii bugün Türkiye'ye doğru yönlendirilmiş 10 transpönder gerek

yerli TV programlarının naklinde olsun, gerek askeri gerekse SİNİ'1

yaçlarımızı dikkate alarak 6 aya indirtmiştik. İsabetli bir karar olmuş. Ama biz elbette ki ilk uydunun düşeceğini hiç hesaba katmıyorduk. 2. uydu IB Temimi/, ayı sonunda atıldı. IB ve İA tasarım olarak aynı. ikiz uydular. Kaplama ve transponderlar da aynı. İA 42 dereceye atılacaktı. IB ise 31 dereceye konuşlandırılmak üzere projelendirilmişti.

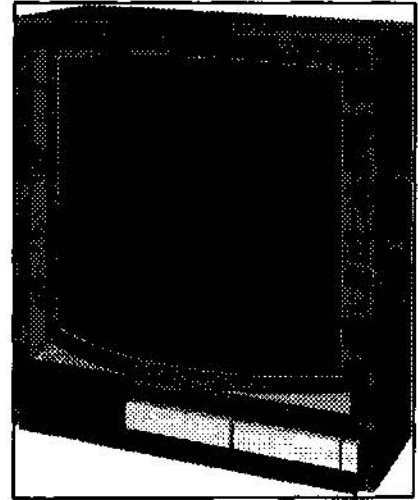

amaçlı haberleşme ihtiyaçları için yeterli görülüyor. Dolayısıyla biz daha evvel yedek olarak düşünülen TÜRKSAT uydularından ikincisini de aktif hale getirelim dedik. Bu durumda EUTELSAT ve INTEL-SAT uydularının transponderlarını yedek olarak kullanalım dedik. Düşüncemizde de haklıydık, çünkü yeniden bir üçüncü uyduyu yedek olarak düşünmek hem zaman alacaktı hem de çok çok pahalı bir işti.

IB'yi İA'nın yerine atacağımız için onu 42 dereceye konuşlandırdık.

S. Özyar : O zaman 2. uydu lekrar 31 dereceye konuşlandırılacak mı?

Türkiye'nin böyle yedek bir uydu fırlatması feasible değildi. Fakat bildiğiniz gibi ilk uydunun fırlatılışı 24 Ocak 1994 tarihinde hazin bir şekilde sonlandı. Şimdi 2. uydu ile İA dediğimiz 24 Ocak'ta düşen 1. uydu arasında mukaveleye göre bir yıllık bir süre vardı. Biz onu ihti-

V. Bettemir: Tabiki 2. uydudan 31 dereceye konuşlandırılacak. İC uydusu ile ilgili olarak ise mukavelede şöyle bir madde var: Bu uyduların herhangi biri düştüğü takdirde, 3. uydudan havadaki uydunun çalışmasından sonra başlatılacaktır. Ama biz gene zaman kaybı olmaması bakımından IC'nin projesini başlattık. Her türlü protokolü yaptık. Her türlü idari formaliteler tamamlandı ve yapımına başlandı. Yeni durumu gözeterek IC'de bir takım değişiklikler yaptık. Tasarımı biraz farklı. Daha önce 3 demet olarak düşünülen yapıyı 2 demete indirdik. Şimdiki yapı sekiz transponderlik iki demetten oluşuyor. 8 transponder Orta Avrupa ve Türkiye'ye yönelmiş durumda, diğer 8 transponder de Orta Asya ve Türkiye üzerine yönelmiş durumda. Bu bize işletmede esneklik sağlayacak. Bir defa her şeyden önce 16 transponder birden Türkiye'yi görüyor. Şimdi Türkiye'ye yaptığımız bir TV yayını doğrudan doğruya eğer 1. grupta yer alan bir transponder kullanırsanız Orta Asya'ya da yapılmış oluyor veya Türkiye'ye yaptığımız yayını Batı Avrupa'da da rahatlıkla seyredebiliyorsunuz. Bu tasarım bize bir çok esneklik ve kullanım imkanı getiriyor. Yani İC diye adlandırdığımız uydunun tasarımı da bu şekilde planlandı ve imalatı da buna göre yapılıyor.

S. Özyar : Bu değişiklikler ya da süre kısaltmalar ek bazı mali yükler getirdi mi?

V. Bettemir : Süre konusunda bir kere bizim 6 aylık bir kaybımız var. Parasal bir kaybımız yok ancak İA atılmış ve işletmeye girmiş olsaydı bu transponderları kiraya verip kullanabilecektik. 1 transponderin yıllık kira ücreti yaklaşık 3 milyonS.

Şimdi 16 transponderli bir uydudan düşünürseniz 72 Mhz'lik olanlar tam iki katı fiyata olmuyor ama genelde 36 Mhz'lik transponderden pahalı oluyor. Yıllık aşağı yukarı 50-60 milyonS olarak düşünürseniz

gecikmeden dolayı bizim 25-30 milyonS'lık bir kaybımız vardır. İmalattan dolayı herhangi bir kayıp söz konusu değil. Şimdi eğer biz IC'yi de aynı 3 demet düşünseydik, firmanın mukavelede göre hiçbir talebi olamazdı. Yalnız biz burada bir tasarım değişikliği istedik, son derece lehimize olan bir şey. Düşünün ki mesela siz TRT 1 yayını Batı Avrupa'ya da göndermek istiyorsunuz. Eğer 3 demet olsaydı 2 transponder kullanılması gerekliydi, 1'i Türkiye için diğeri ise Batı Avrupa için. Halbuki yeni tasarımda şimdi

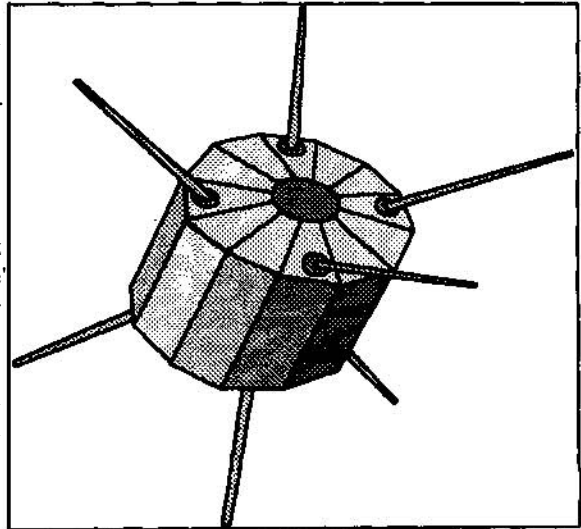
tek transponderla hem Türkiye'yi hem de Batı Avrupa'yı kapsayabiliyorsunuz. Tabii bu tasarım değişikliğinden dolayı firmanın bir talebi var. Biz şimdi ısrarla mukavelede göre olmaz diyoruz ama bu öyle fazla da büyük bir miktar değil. O konuyu çözümlenemedik, fakat uydudan şu anda yapılıyor. Bir ortak nokta, orta yol bulunacak zannediyorum.

S. Özyar : Böylece bir kaç sorumuza birden yanıt alınmış olduk. 1994 Haziran ayı başında gazetelerde bizim IB'den önce Arianc fırlatılacak olan bir INTELSAT uydusunun fırlatılışının ertelendiği ve henüz fırlatılmadığı yolunda yazılar çıktı. Bu uydudan sağlıklı atılsaydı sıra bizim uydudaydı şeklinde demelere rastladık. Acaba o ertelenmeye ilişkin fikriniz nedir ? Buna rağmen bizimki Temmuz sonunda atılacak mıdır?

V. Bettemir : Gazetelerde gecikti diye yazılan uydudan atıldı. Bunlar INTELSAT'ın yeni nesil uyduları.

Zannedirim 4 ton ağırlığıda oldukça büyük kapasiteli bir uydudur.

Ve bizim edindiğimiz bilgilere göre de bugüne kadar atılmış en iyi ve daha evvel tespit edilmiş yörüngeyi en güzel şekilde tutturmuş çok başarılı bir atış olmuş. Zannediyorum bizim uydudan önce onların bir atışı daha var, bir uydudan daha fırlatacaklar. Bizimki ise ondan sonra atılacak. Programda bir değişiklik yok. Zaten 1-2 günlük sapmalar oluyor. Düşünün ki şiddetli yağış.

rüzgar gibi hava şartları 1-2 gün erteleyebiliyor. Bunlar gayet doğal şeyler. Bizim TÜRKSAT ile ilgili altyapı çalışmalarımız var. Şimdi biraz evvel konuşmamın başında da söyledim. 10 özel ve 5 devlet olmak üzere 15 TV kanalı var. Bir de bunun dışında son iki yıldır Orta Asya ülkeleriyle olan TV nakilleri ve telefon haberleşmesi için mutlaka son sayıda transponder kullanım ihtiyacı çıkacak. Mesela Orta Asya'da doğru olan bizim Int-Avrasya için bir transponder kullanacağız. Karşılıklı yaptığımız anlaşmalara göre onlar da kendi TV programlarından birinin Türkiye'ye naklini istiyorlar. Onlar da haklı olarak biz sizin programınızı seyrediyoruz ama siz de bizimkini seyredin diyorlar. En azından dönüşümlü olarak ikişer saat Türk Cumhuriyetleri'nden Türkiye'ye yayın yapsanız bile 1 transponder o taraftan Türkiye'ye TV nakilleri için kullanılacaktır. Bunun yanında Özbekistan ve Türkmenistan'ın transponder kiralama talepleri var.

Kendi içlerinde kendi millî TV'lerinin ülke çapında yayılması için bizim transponderlardan kiralama istekleri var. Ayrıca Mısır olsun İsrail olsun Orta Asya'ya doğru TV nakilleri için bize müracaatlar var. Şu an gerek kendi ihtiyaçlarımız, gerekse Orta Asya ülkelerinin ihtiyaçları ve bunun dışındaki diğer Avrupa ülkeleri ve diğer Orta Doğu ülkelerinin Orta Asya'ya doğru TV nakilleri konusunda büyük bir talepleri var. Bir uydu buna elbetteki yetmiyor. Onun için 2 uydunun mutlaka biran evvel devreye geçmesi lazım. 2. uydu her ne kadar protokolü yapılmış ve yapımına başlanmış ise de imalat ve atılışı ancak 1996 yılının Kasım ayında gerçekleşecek. Yani yaklaşık 1.5 yıllık bir süre var. Bu 1.5 yıllık süre İB yine tam kapasite çalışmaya devam edecek. Bu arada INTELSAT ve EUTELSAT'tan kiralık olarak kullandığımız transponderlar da kiralanmaya devam edilecek. Bunun dışında bizini Doğu ve Güne) Doğu

bölgelerimizde telefon haberleşmesi için kullandığımız IBS servislerimiz var. Hem coğrafi şartlar hem de güvenlik yetersizliği sebebiyle buradaki telefon haberleşmesini yeterli bir kalitede ve süreklilikte gerçekleştiremiyoruz. Bunu da uydu üzerinden ve karasal link destekli olarak sağlayacağız. Bizim yeni ihalesi yapılmış ancak daha tam mukavele aşamasına gelmemiş bir servisimiz daha var. Uydular aracılığıyla noktadan noktaya veri haberleşmesi yapılacak bir projemiz var. Bizim tahminlerimize göre bu da aşağı Mikan iki transponderlık bir kapasite olacak. Askeri amaçlı istekler var. Sağlık ve eğitim amaçlı istekleri var. Yani Türkiye bugünkü istek ve ihtiyaçlarıyla değil bir uyduyu hatta hatta iki uyduyu bile neredeyse doldurabilecek potansiyele ulaşılmış durumda.

S. Özyar: 1997 yılı 2. uydu devreye girince transponderlar oldukça kıymete binmiş olacak o zaman 2. uydu atılana kadar geçecek sürede, 2. uydu için başka teknik değişiklikler düşünülüyor mu?

V. Bettemir : 2 demet değişikliği yaptık, bu çok önemli. Şu anda gerek Türkiye gerekse Orta Asya'yı kapsayabilecek bir uydu yok. Şimdi EUTELSAT bu konuda çarışma içinde. Özellikle Orta Asya Türk Cumhuriyetleri 'nin haberleşme olsun, diğer TV program nakilleri olsun, tüm konuları kendine çekmeye çalışıyor. Üyesi olmamıza rağmen bu konuda bize bilgi vermiyor. Bizim bu projemiz EUTELSAT'ın bu atağına karşı iyi bir rekabet ortamı doğuracak ve ortamı bizim lehimize çevirecek bir yapı. Onun dışında TÜRKSAT aslında güçlü bir uydu. Aşağı yukarı 50 dBW gücü olacak ve bu sayede de çok küçük çanak antenlerle de yayınları almak mümkün olabilecek.

S. Özyar : "Çok küçük" tanımı üzerinde spekülasyonlar var. Sizin vereceğiniz ölçü nedir?

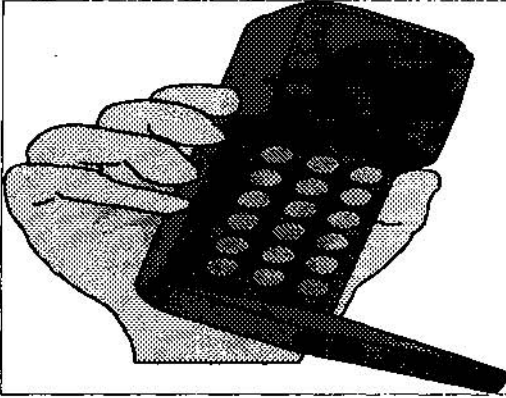
V. Bettemir : 60 cm'lik çanaklarla Türkiye'den almak mümkün olacak. Türkiye dışına çıktıkça bu artacak.

H. Zontul : Bu küçülmeye bağlı olarak inanılmaz ucuzlamaların olacağı şeklinde doğru olmayan bilgiler veriliyor. Bu konuda ne diyorsunuz?

V. Bettemir : Diğer bütün teçhizat aynı kalacağı için büyük bir ucuzlama beklenmemelidir. Mukavele esaslarına gelirse, toplam 315 milyon\$'lık bir mukavele sonucunda bu uydular yapılacak. Krediyelendirilen bir uydu projesi. Yurt dışı bankalar konsorsiyumundan alınan bir krediyle gerçekleştirilen bir proje. Ödeme uydunun yapımından belli bir süre sonra başlıyor. Toplam on yılda geri ödemesi yapılacak bir kredi. 640 Milyon\$ geri ödeyeceğiz. Şimdi TÜRKSAT'm tamamının dolu olduğunu yılda 50 milyon\$ kazancı olduğunu varsayarsak, bir uydunun b2 yıllık ömrü boyunca aşağı yukarı 600 milyon\$ bir getirişi olacaktır. Yani aşağı yukarı uydulardan birisi bedelsiz olarak yapılmış olacaktır. Bunun yanında Türkiye uydu işletmecisi bir ülke olacaktır. Bizim yıllardan beri Avrupa Uzay Ajansına üye olmak için başvurularımız hep sonuçsuz kalmıştır. Ama uydumuzun atılmasıyla kendimizi doğrudan uzay ajansının üyesi olarak bulmamız mümkün. Çünkü artık biz de uydu işletmecisi bir ülke olacağız.

S. Özyar : Bu uydular fırlatıldıktan sonra uydular dışında Türkiye'nin kazancı aşağı yukarı off-set anlaşmalarında belirtilen boyutlarla ifade buluyor. Teknoloji transferi, personel eğitiminden tutun da ayrıntılı başka işlere kadar. Basında bu konuda fazla bilgiye rastlamıyoruz. TÜRKSAT sözleşmesi kapsamındaki off-set anlaşmasının başlıkları nelerdir, bu konuda bilgi verebilir misiniz?

V. Bettemir : Off-set anlaşmasındaki temel anlayış Türkiye'de bir uzay araştırmasının başlangıcı yapmaktır. Önce çok küçük aşağı yukarı 50 kg'lık uyduları Türkiye'de üretip fırlatmak gerekiyor. Ancak biz PTT olarak kendimizi uzay araştırmasını başlatacak kurum olarak yetkili görmedik. Zaten bunun belli bir ödenkle yapılması gerekli, böyle bir şeyi biz bütçemizde isteğimizle yelli sorunları olabildi. Bu nedenle Türkiye'de uzay araştırmasını başlatmak üzere PTT'nin içinde olduğu bir konsorsiyum teşekkül ettirilsin dedik. Bunun pilotluğunu TÜBİTAK gerçekleştirsin. bu iş TÜBİTAK'ım amaçları kapsamına girer. Doğrudan Başbakanlığa bağlı olduğundan devletin bu konudaki politikasını belirlemede yetkili bir Kurumdur. Biz üniversitelerin, askeri kesimlerin bu konuyla ilgili sivil kesimlerin iştirak edeceği bir konsorsiyum oluşturulması ve TÜRK-SAT'ın off-set anlaşmasını yürütmesi formülünü ilettik. Ama bu ko-

nuda birlik sağlanamadı. Bir araya bile gelinilemedi. Belki gelinseydi iyi bir başlangıç olabildi. Sözleşmenin bu kesiminde başarılı olmadık. Biz tek başına kendimizi yetkili görmedik. PTT'nin görevi telekomünikasyon yatırımı yapmak. Uydu atım ve uydu araştırması PTT'nin konusunun dışına çıkıyor. Yatırım projelerimizde bu konuya para ayırmadık. Devlet politikası olması açısından Devlet yapısın dedik. Devlet kendine bağlı kuruluşlara

görev versin. Üniversitelerin de içinde olduğu. TÜBİTAK'ım içinde olduğu geniş bir platformda bir

şekilde bu iş dahi iyi yürür dedik. Ama yürümedi ne yazık ki!

S. Özyar : Off-set anlaşmasının süresi ne zaman doluyor? Fransa'nın yükümlülüklerini yerine getirme süresi ne zaman bitiyor?

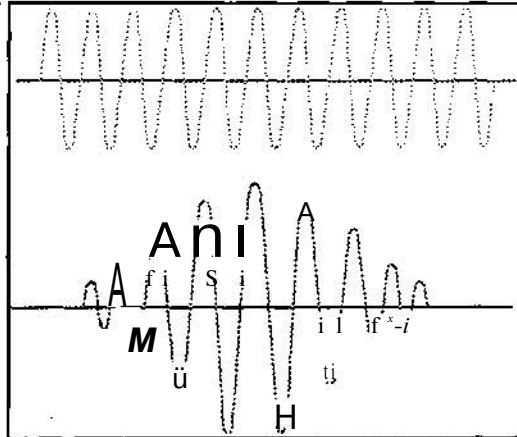
V. Bettemir : İkinci uydu atılınca bitiyor. 2.5 Yıl kadar vakit var. 70 MilyonS bir büyüklüğü olan anlaşmaydı bu.

S. Özyar : Aslında çok önemli bir miktar bu. Bu konuda Elektrik Mühendisliği Dergisi olarak belki bizim yapacağımız bir katkı olabilir. Biz bu konuda TÜBİTAK'a ya da üniversitelere sorabiliriz. Çünkü bu iletişimsizlikten ve işe girişmemekten Türkiye zarar görüyor. Sonuçta uydu atıldıktan sonra Fransa yada Aerospatiale firmasından off-set anlaşması kapsamında birşeyler talep etme hakkımız kalmıyor. Dolayısıyla bir taraftan uydu görüngenede dönüyor gü-

zel ama o yörüngeye yerleştikten sonra da burada bazı faaliyetlerin, si/in biraz önce söylediğiniz Uzay

Araştırma Merkezi kurma ya da bir uzay ajansına dahil olabilecek kurumlaşma çabası için fırsat elimizden kaçıyor. Hele iletişim çağı dediğimiz bir çağda, böylesine bir fırsatı bonkörce harcayan bir ülke olmak hiç hoş değil. Bu konuda TÜBİTAK'tan mı işe başlamak gerekiyor? Yoksa bazı üniversitelerden mi başlamak gerekiyor?

V. Bettemir : Bana göre bu işi TÜBİTAK başlatmalı. Üniversitelerin bu iş için yetkisi de yok zaten. Ama TÜBİTAK bu işi koordine eder. Üniversitelerden de belirli kişiler toparlar.

V. Özyar : Yanılmıyorsam. TÜBİTAK'ın bu kapsamda değil ama astronomiye yönelik bir merkez oluşturma çabaları var. Bu da uzay araştırmasının bir ayağı olacağı için TÜBİTAK yapmalı. (H.Zontul SA-GE füze çalışmaları) Bunun dışında off-set antlaşmasında uydu dışında başka teknolojilere ilişkin bir bölüm var mıydı? Mesela yer istasyonu kurulması için katkı koyduğunu biliyoruz.

V. Bettemir : Personel eğitimi olsun, yer istasyonlarının kurulması konuları zaten mukavele kapsamında olan konulardır. Eğitimlerin yürürlüğe girmesinden sonra çok iyi kalitede aldığımız personel Fransa'da Aerospatiale'de yaklaşık 6-8 hafta eğitimden geçti. Ve teorik olarak çok da iyi yetişmiş diyebileceğim bir ekip oluştu. Uygulaması elbette ki biraz zaman alacak. Hatta Fransızlar bile hayret elliler, Türkiye'de bu kadar iyi mühendis yetişiyor mu diye! Gerçi seçme adamlar ama Fransızlarda herhalde böyle bir projede gene kendi seçme adamlarını kullanırlar. Bu konuda da iyi bir başlangıç yaptık tahmin ediyorum. Bu nesil işletmesi başta olmak üzere Türkiye'de uzay araştırmasını da başlatır.

S. Özyar : Bugüne kadar PTT'ye transponder kullanımı için özel TV'ler. TRT ve yurtdışında yapılmış başvurulardan söz eder misiniz? Bunlardan karara bağlanmış olanlar var mıdır?

V. Bettemir : Transponderların Türkiye'ye yönelmiş olan demedi tamamen dolu vaziyette. Kira sözleşmesi yok ama, reserve edilmiş durumda. Belirli bir avans alınmış yani ciddi talepler. Tamamen Türkiye içinden gelmiş talepler. Bu arada CNN ve BBC'nin dolaylı başvurularını aldık. Hem Türkiye'ye hem de Orta Asya'ya doğru böyle bir yayın yapma istekleri var. Ayrıca

Türkmenistan ve Özbekistanı bu konuda resmi talepleri var. Mısır'ın gene aynı şekilde 3 transponder isteği var. İsrail'in benzer bir isteği var. Gene bazı Fransız ve Alman firmalarının Orta Asya'ya doğru haberleşme amaçlı talepleri var. Yoğun istekler var. Henüz mukavele aşamasında değil. Önce atılsın ve yürüğe otursun ondan sonra.

S. Özyar : Buralarda PTT sonuçta devletin bir kuruluşu. PTT'nin bu yayınları denetleme ve değiştirme, sözleşmeyi tek taraflı feshetme hakkı var mı?

V. Bettemir : Yayın denetleme bizim görevimiz, değil. Geç de olsa RTV Yasası çıktı ve Üst Kımıl oluştu. Yayınların denetlenmesi ve hangi şartlarda yayın yapacakları Üst Kumulun denetiminde, bizim bilgimiz dahilinde olmadan yapılacak herhangi bir değişiklik bizi ilgilendirir. Bizim yayın konusunda herhangi bir müdahale etmemiz mümkün değil. Üst Kurul göreve başlamadan önce bizim oldukça sıkıntılı bir konumuz vardı. Biz en çok müstehcenlik konusunda muhatap oluyorduk. Bunlar izafi şeyler ki kimine göre normaldir. Ayrıca karar verecek kurum PTT değil. Bizim kablo TV'ye giren TV kanallarıyla sözleşmemiz var. Bu sözleşmede milli menfaatlere aykırı yayın yapmayacak, müstehcen yayın yapmayacak gibi maddeler var. Bu müstehcenlik konusunda çok büyük sıkıntı çektik, zorlamalar karşısında kaldık. Öylesine mektup ve telefonlarla karşı karşıya kaldık ki cevap veremedik. Eurosport yayınlarının kesilmesi de sadece TRT.Vtc naklen yayın saatlerinde kestik. Bunun nedeni de TRT Dünya Kupası futbol maçlarının yayın hakkını almış. Haklı olarak müracaat edip yayın hakkı bize aittir diyor. Diğer bazı firmalar bizden aldığı yayını kendisi direkt alıyormuş gibi kendi kalından havadan yayınlıyor. TRT bunun hakkını para vererek aldık diyor. Biz

de bunu haklı bulduk. Eurosport'la da bir antlaşmamız yok. İzleyen çok olduğu için sadece TRT'nin naklen yayınının olduğu saatlerde Eurosport'u kestik.

H. Zontul : TÜRKSAT aralığıyla yabancı kuruluşlara yayın olanağı sağlandığında, ülkemizi/in ulusal çıkarlarımıza zarar verilmeye başlanırsa PTT'nin bu yayınları engelleme hakkı olacak mı?

V. Bettemir : Kiralama antlaşmaları yapıldığında bunu engelleyecek maddeler mutlaka eklenecek. Türkiye'nin menfaatlerine aykırı bir yayın olması yaptırımını mutlaka olacaktır.

S. Özyar : Son olarak uydu savunma amaçlı olarak da kullanı-lacak dedik. Bunun için ayrılmış transponderlar var mı? Şifreli iletişime uygun mu?

V. Bettemir : MSB'nin böyle bir isteği var. Yerine getirilecektir. Şifreleme terminal bazında oluyor. Bu yüzden bizle ilgisi yok. Teknik olarak mümkün.

S. Özyar : Sorularımıza içtenlikle yanıt vererek bizleri aydınlattığınız için Elektrik Mühendisliği Dergisi olarak size teşekkür ediyoruz.

V. Bettemir : Ben de. geç bile olsa odamız yayın organıyla TÜRKSAT vesilesiyle ilişki kurmuş olmanın mutluluğu içindeyim. Bundan sonrası için de her konuda görüş alışverişinde bulunmaktan ve dergimize bugüne kadar veremediğimiz katkıları vermektan haz duyduğumu bilmenizi isterim. Dergimiz aracılığıyla meslektaşlarıma sevgilerimi iletiyorum.